

NOVA ZORA

Izlazi jedanput mjesečno. Godišnja pretplata D 24.— Oglasi se računaju po cijeniku. Uredništvo i uprava: Ribarski put 680/II
Telefon interurban br. 43.

Godina I.

Šibenik, 31. srpnja 1930.

Broj 3.

Biskup Strossmayer i starokatolici

MALO ODGOVORA „KATOLIKU“

„Moje je uvjerenje, koje ću ja isto tako zastupati pred sudom Božjim, kako sam ga zastupao u Rimu..... a da o tom za sada ne dajete štogod u javnost.“

Strossmayer.

U 1. i 2. br. „Katoika“, glasila popa Felicinovića, izašla su dva članka pod naslovom: „Biskup Strossmayer i starokatolici.“ G. Felicinović u svom listu na sve strane trubi, kako će nas, starokatolike, odnosno kako nas on nazivlje, „nove protestante“ i »mlade pravoslavce« potpuno i u svemu „raskrinkati.“ Piše o Strossmayeru kao najvjernijem sinu rimskog pape i rim. crkve i o infamnosti, kojom se mi na časnu osobu nabacujemo. Kleveta nas na sve moguće načine, a sve to samo zato, jer mi tvrdimo, a to je nepobitna historijska činjenica, da je naš veliki hrvatski biskup Josip Juraj Strossmayer sa ostalim hrvatskim biskupima, kao i velikom većinom biskupa Austrije i Ugarske, Njemačke, Francuske, Engleske, Belgije, Svicarske, Poljske i Amerike, na Vatikanskom saboru sedamdesetih godina prošlog vijeka, istupio otvoreno i energično protiv do tada nepoznate, nove nauke, o „svemoći“ i „nepogrešivosti“ rimskog biskupa (pape) t. j. protiv nove dogme — papinske a ne Božje — da je rimski biskup (papa) nepogrešivi učitelj cijele Kristove Crkve i njezin vrhovni i neograničeni gospodar; da je to svoje najdublje uvjerenje branio prije sabora, na saboru i poslije sabora; a da je jedino pro faro externo priznavao najprije „nezabludivost“, a onda nepogrešivost samo zato, da svome, kako sam kaže, i od Pešte i od Beča ugnjetavanom siromašnom i nesretnom narodu pomogne.

Muževnom istupu našeg hrvatskog velikana, čije se je slavno ime pronijelo diljem čitavog svijeta, pridružio se je sav hrvatski narod, koji je s ponosom u njemu gledao, svog ponajboljeg sina. Najbolji je dokaz tomu, mnogobrojni pozdravi, usmeni, pismeni i brzojavni; veličanstvene manifestacije, koje su mu priređene na povratku u domovinu.

I kad mi ovo tvrdimo, a to je danas neoboriva istina, i kad s punim pravom smatramo velikog hrv. biskupa J. J. Strossmayera jednim od preteča naše narodne Hrvat. Starokatoličke Crkve, onda »Rimljane«

uhvati bjesnilo, pak nastoje da uvredama i klevetama, te očitim izvrtanjem istine, sve ovo zabašure. Kažu, da smo mi »povjesni falsifikatori,« „ljudi tamne prošlosti,“ ljudi, koji se »blatom bacaju i na pokojnike,« a da druge uvrede, klevete i laži ne spominjem. Međutim te stare isprobane metode gospode »Rimljana« danas u našem narodu više ne „pale.“

Nije mi ovde namjera, da sa „Katolikom“ otvaram diskusiju i polemiku, jer bi to značilo mlatiti praznu slamu. Tim više, kad urednik „Katoika“ g. Felicinović, nije u stvari iznio ništa, čime bi nas, kako on to misli, mogao da „raskrinka“. Baš obratno, na njegovo kukavno izlaganje, bolje recimo klevetanje, čovjek se nebi trebao ni da osvrće. Ali, jer je meni vrlo dobro poznata tendencija g. F., naime, da zabašuri i ono istine oko koje se uračunljivi ljudi ne mogu da prepiru, ja ću se ipak tokom mog izlaganja da osvrnem na „argumente“ g. F. Gosp. F. naime a priori ustvrđuje, da „Strossmayer nije nikada govorio protiv pape ili rimokatoličke crkve“. To je sve što g. F. iznaša o Strossmayeru i o njegovom istupu na Vat. konc. A drugo nije niti mogao. Ja ga dobro razumijem. Jer, lako da se čovjek tu poreže. Iz izlaganja g. F. proizlazi kao da Strossmayer uopće nije nikad, a ma baš ni jedne jedincate riječi zagrmio protiv onoga, što g. F. i njegovi saradnici danas ogorčeno brane. Daklem tendencija g. F. je očita: Strossmayerovo držanje na Vat. konc., sve one divne govore njegove, koje je on izrekao protiv „svemoći“ i „nepogrešivosti“ rim. pape u obrani Istine i Pravde, daklem, sve to, g. F. hoće da zabašuri i time zasljepi neuki svijet. Jer — računa on — o Strossmayerovom držanju prama infalibilitetu rim. pape poslije Vatik. sabora, lako je, imamo mi „jakih argumenata“, pak ćemo ih (starokatolike) rasjeći odmah na polak.

Duh farizejštine postao je regulatorom par excellence pera g. Felicinovića. Ta neobična drskost g. F., kojom on hotimično izvrće istinu, nedostojna je svakog poštenog čovjeka, tim više jednog kristovog sljedbenika i odgojiteija mladeži. Zašto g. F. u svom „učenom“ izlaganju nije barem priznao, da je Strossmayer na Vatik. koncilu ustao protiv „svemoći“ i »nepogrešivosti« rim. pape, pak bi ga mi lako kasnije uputili na one izvore, koji govore o Strossmayerovom držanju poslije Vatik. konc. ? Ali da ! Stare farizejsko-jezuitske metode nama su dobro poznate. Nije li Krist

kazao : »Čuvajte se kvasca farizejskog, koje je lice-mjerje«. (Ev. Luk. 12, 1.). Zato bježmo od tih i takovih ljudi! Bježmo daleko od njih, a tražimo Istinu, pa kad je nadjemo, čuvajmo je, branimo je, svi, svagda i svugdje, pod cijenu i najtežih žrtava, jer je Istina ona plemenita odlika, koja čovjeka uistinu čini čovjekom, i, jer će nas samo istina spasiti. Ovom prigodom dobro će nam poslužiti mišljenje glasovitoga Heine-a o metodama rim. klerikalizma, što ih rabi u borbi sa svojim protivnicima :

»Tko se bori sa klerikalima, mora biti pripravan na to, da mu najsmjelija laž i najgnusnija kleveta zablati i ocrni ubogo dobro ime«.

Poslije ovih potrebnih konstatacija o metodama, kojima se g. F. služi u svom »učenom« historijskom razlaganju, želim samo jedno, a to je, da u interesu same istine, »raskrinkamo« mi g. Felicinovića i onu g. g. koja se kupi oko »Katolika«, kad on i ta g. g. nijesu uspjela da nas (starokatolici) »raskrinkaju«. I to, ne radi »učene« ličnosti g. F., koja je i odveć »tvrda« da bi je mogli uvjeriti o istini, već radi naše šire neupućene javnosti, koja bi mogla lako da nasjedne »odličnim« »argumentima« s kojima barata g. F. Ovom prigodom neću iznašati cijeli historijat Vatik. sabora, kao ni sve one detalje o držanju cjelokupne opozicije na Vat. konc. prama infalibilitetu rim. biskupa (pape), jer bi to značilo — ma da ni ovde neću biti neopširan — pisati o veću raspravu, što mi nije nakana, pored sve one mnogobrojne literature naše i strane, koja već o tomu postoji. Ja ću zato ovom prigodom ostaviti nastranu mnogobrojne argumente, koje bi mogao da iznesem — za potvrdu svega onoga što mi (starokatolici) o Strossmayeru tvrdimo — iz sve te mnogobrojne literature, koja o Strossmayeru postoji do sada u stranom svijetu. Za sada ja ću g. F. — da bi našao više argumenata za obranu svoje teze — preporučiti neke izvore i to naše, domaće, ali ne starokatoličke, jer to je »falsifikat«, nego baš obratno, eminentno rimokatoličke izvore, koji nose potvrdu od vrhovne uprave rim. Crkve u našem narodu. Ti su izvori : »Katolički list«, Zagreb, 1869—1872 g.; Dr. Janko Oberški, rimokat. vjeroučitelj : »Hrvati prema Papinoj nepogrešivosti«, Križevci 1921.; Smičiklas Tadija : »Nacrt za život i djela biskupa J. J. Strossmayera«, Zagreb, 1906. g.; »Obzor« god. 1870.; a kojeg Strossmayer nije nikada demantovao. Tu će g. F. da nadje odličnih podataka o Strossmayerovom držanju prama »vrhovnom poglavarstvu« i »nepogrešivosti« rim. pape na Vatikanskom saboru, kao i poslije sabora, naime, zašto se je Strossmayer pro foro externo pokorio papi te prlznavao najprije »nezabludivost«, a onda »nepogrešivost«. Ja sam više nego uvjeren, da g. F. ne »mirišu« ovi izvori, jer očitro ruše i onako labave temelje »nepogrešivosti« i »svemoći« rim. pape. Da se g. F. nebi odveć trudio, ja ću biti prama njemu toliko uslužan, pak ću mu iznijeti neke dragocjene podatke iz tih izvora, i, uvjeren sam, da ih g. F. neće smatrati »falsifikatom«, jer ga u tom slučaju ne bi mogli držati prišebnim.

Prije toga pak, želim da istaknem još nešto, neobično važno za prosuđivanje odnosa biskupa Strossmayera prama infalibilitetu rim. pape. Poznato je naime, kako se osim g. F. i mnogi drugi branioci »svemoći« i »nepogrešivosti« rimskog pape u svojoj zagriženosti trude, da svim sredstvima, po sistemu : »laži, laži, uvijek će nešto ostati«, kako tako prikriju očitro izvrtnje istine, to jedino i najbolje njihovo oružje. Da je to tako, ja ću da navedem jednu karakterističnu činjenicu, koja jasno potvrđuje moje gornje navode, a ta je : da dok izvjesni branioci papinskog infalibiliteta otvoreno priznaju, da je Strossmayer na Vatik. konc. »pogrešio« (daklem da je istupio protiv nove nauke o »nepogrešivosti« i »svemoći« rim. pape), dotle drugi tvrde obratno, da se veliki hrvatski biskup Strossmayer »nije na saboru posvadio sa Papom i da ga je priznao vrhovnim poglavarom svekolike crkve«; dok jedni kažu da je Strossmayer bio samo protiv »shodnosti« proglašenja te nauke (o »nepogrešivosti« i »vrhovnom poglavarstvu« rim. pape), dotle dragi drže kao »dokazanu činjenicu, da je Strossmayer na Vatikanskom saboru bio ne samo protiv oportuniteta definicije o nepogrešivosti papinjoj, već i protiv same nauke«. Tako n. pr. jednom je izjavio Dr. Spiletak, prof. rimokat. bogoslovlja u Đakovu, da je Strossmayer na Vatik. saboru pogrešio (t. j. da je istupio protiv), a u istom listu u kojem Dr. Spiletak to otvoreno priznaje, njegov biskup, g. Akšamović, to poriče i kaže doslovce ovo : »Izmišlili su (starokatolici) doskočicu, da se je veliki biskup Strossmayer na Vatikanskom saboru s Papom posvadio i da ga nije priznao vrhovnim poglavarom katoličke Crkve..... Svaka je ova tvrdnja drska izmišljotina i objeda velike duše Strossmayerove«. („Glasnik“ Đakovačke Biskupije, 15. II. 1925.). G. Dr. Janko Obešrki, vjeroučitelj rimokat. Crkve, tvrdi na temelju historijski dokazanih činjenica, da je Strossmayer »bio ne samo protiv oportuniteta definicije o nepogrešivosti papinjoj, već i protiv same nauke«. (Dr. J. Oberški : »Hrvati prema nepogrešivosti papinjoj« str. 24.). Dok on to tvrdi, dotle drugi poriču, a on sam danas, jer treba »raskrinkati« starokatolike, govori obratno, naime, da je Strossmayer bio samo protiv »shodnosti« proglašenja te nauke.

Zdravo, da ste pobornici Istine i Pravice! Kuku ti se istini kod ovakvih ljudi!

Daklem, dok jedan otvoreno priznaje, drugi poriče, dok drugi kategorički tvrdi na temelju historijskih utvrdjenih činjenica, treći ne priznaje ništa. A međutim, svi su pripadnici one crkve, kojoj na čelu stoji »nepogrešivi« »Sveti Otac« rimski papa! Otkud to, da se ta gospoda ne slažu u izjavama o tako jednom historijskom događaju? Ja mislim, a to je moje duboko osvjedočenje, da gornje najoprečnije izjave pretstav. rim. crkve, kad ne bi ništa drugog bilo, za svakog objektivnog kritičara jasno svjedoče, da se izvjesna gospoda, da bi zaštitili »nepogrešivost« rim. pape, služe drskim nepriznavanjem istine. Očitro je, da ta gospoda ne znaju gdje im je glava. Da im je u Rimu, to

smo znali, ali da se na račun toga mogu da služe drskim podvalama i nepriznavanjem istine, **to niti je lijepo niti dostojno iole poštenih ljudi.**

A sad, gospodine Felicinoviću, da pregledamo malko izvore, vaše, rimokatoličke, o držanju biskupa Strossmayera i ogromne većine Hrvata za vrijeme Vatikanskog sabora, a i poslije istog.

„Na ovom su saboru bili biskupi svih hrvatskih zemalja, sviju biskupija, osim jedinoga metropolite zagrebačkoga, gdje je upravo usljed smrti kard. Haulika 1869. postala nadb. stolica ispražnjenom“.

„**Biskupi su hrv. zemalja iz banovine i hrv. primorja pristajali svi uz opoziciju.**

„**Prvo mjesto hrv. opozicije ide svakako Strossmayera, kojega su i na samom saboru opozicionalci vrstali među svoje prvake**“ (Oberški, str. 23.).

„Kod skupine otaca na Vatik. saboru, što su bili protiv definicije papine nepogrešivosti valja razlikovati dva smjera. **Jedan radikalniji dio oporbe naprosto poriče nauku nepogrešivosti papine te tvrdi da joj se povjesne činjenice izričito protive i obaraju je znamo pozitivno za Strossmayera, da je bio protiv same nauke nepogrešivosti**“ (Oberški str. 24.).

Da vidimo sad što misli g. Dr. J. Oberški o »Katoličkom listu« iz tih godina i što taj list donosi o Strossmayeru.

»Katolički list« kao glavno glasilo našeg klera bio je u to doba malone jedini list to je bilo zrcalo u kojem se najjasnije odrazivalo mišljenje hrvatskog klera o toj stvari“ (Oberški str. 64.).

Iznoseći mišljenje francuskog lista »Le Francais«, koji kritizira saborski poslovnik i prebacuje saboru što stavlja zapreke opoziciji, **„s ponosom ističe, što među brojnom opozicijom (180 biskupa) zapremaju Hrvati sa Strossmayerom časno mjesto**“ (Oberški str. 67 ; »Kat. list« 1870. br. 3. (Koncil).

Donoseći opširan dopis o Strossmayerovom istupu na saboru **s ponosom ističe i odobrava njegovu odvažnost**“ (Oberški str. 31. ; »Kat. list« 1870. br. 16.).

Rekli smo, da su osim Strossmayera i drugih hrvat. biskupa, kao i biskupa većine katoličkog svijeta, i **svi Hrvati**, tako reći, **jednodušno pristajali uz Strossmayera i opoziciju, a protiv umjetno skovane većine španjolsko-italijanskih infalibilista.** Da vidimo što o tom kaže g. Dr. J. Oberški :

„Kod nas možemo u glavnom podijeliti mišljenja u tri grupe. Jedna i to **jača** pripada taboru **žestoke oporbe.** Druga, brojem **vrlo neznatna** brani svim mogućim znanstvenim aparatom tu nauku. . . . **Velika većina ostalog svećenstva pristaje uz Strossmayera.** (Oberški str. 65.).

„Naše javno mišljenje, kako se iz svega vidi, slavi prvake opozicije kao : Dupanloup, Rauchera, Hettelera, Hefelea . . . i **Strossmayera, o čijim se sjajnim govorima pronio glas po čitavom svijetu**“ (Oberški str. 79.).

„Kad se kod nas pronio glas o njegovim govorima na Vatik. saboru, stizalo mu je bezbroj brzojavnih pouzdanica, čestitaka i adresa u znak odobravanja u Rim, i to sa **svih strana Hrvatske, od svećenstva, lajika, akademske i srednjoškolske mladeži, izražujući mu na taj način znak osobite odanosti**“ (Oberški str. 95 ; »Zatočnik« 1870. g ; Čepelić-Pavić : »Strossmayer« 1850—1900. str. 290.).

„*Kako daklem vidimo, i Hrvati su kod ovoga momenta, gdje se radilo o proglašenju dogme nepogrešivosti, sudjelovali ne baš u posljednim redovima, što više, smijemo reći, da se posredno preko Strossmayera naša riječ čula među prvimi redovima opozicije. S ponosom možemo se spominjati, što nam je domovina rodila tako velikog i slavnog sina, čija je dostojanstvena pojava tako otmeno zastupala pred svijetom našu narodnost*“ (Oberški str. 102.).

A današnje mišljenje Hrvata? Mislim da se nije nimalo izmijenilo. To bi najbolje pokazao plebiscit, kad bi se slučajno mogao da provede. Jedino opći indiferentizam, koji vlada kod nas u vjersko-crkvenim pitanjima, pruža g. F. mogućnost da iznese onako „zanimive brojke“ papine vojske. Jer cifra pristaša papinskog infalibiliteta, velika je prama maticama gdje su upisani. Ali to je samo na papiru. A po osvjedočenju? Mislim da bi „zanimive brojke“ g. Felicinovića bile tako neznatne, a osobito kod nas, da o njima ne bi trebalo voditi ozbiljnijeg računa.

Bilo bi preopširno, kad bi htio da iznesem samo i govore biskupa Strossmayera, koje je on izrekao na Vatik. saboru, iz kojih bi se najbolje vidilo s kakvom se je energijom i s kakvom argumentacijom on opirao proglašenju lude, **nove nauke** o „svemoći“ i „nepogrešivosti“ rim. pape. U jednom od tih govora Strossmayer kaže i ovo: „**Prava i nepatvorena crkvena historija pozna samo prvenstvo (čast) rimskoga patrijarha, ali ne njegovu moć vrhovne uprave nad svim ostalim biskupima. Važnost rimskoga biskupa nije proizlazila iz božanske kakve punomoći, nego je nastala poradi važnosti samoga grada kao centra svjetskog gospodstva staroga rimskog imperijuma**“ (Drugom prigodom ja ću g. F. pružiti mogućnost da upozna, ako ne baš u cijelosti, a ono barem u opširnijim izvadcima, sve govore biskupa Strossmayera, jer sam uvjeren da ih on nije pročitao, kad ima smjelosti tvrditi da : „Strossmayer nije nikada govorio protiv pape“. Ne znam da li tu g. F. misli na papu, kao biskupa sa **primatom časti.** Ako je tako, onda se mi potpuno slažemo sa g. F. — ali ako se tiče „**vlasti**“ i „**nepogrešivosti**“, nikada !

Dok daklem g. F. **apriokistički** tvrdi, da „Strossmayer nije nikada govorio protiv pape“, **jedan drugi pretstavnik rim. Crkve tvrdi ovo :**

„**Danas je jasno dokazana činjenica, da je Strossmayer na Vatik. saboru bio ne samo protiv oportuniteta definicije o nepogrešivosti papinoj, već i protiv same nauke. Da je doista tako, svjedoči nam danas zajamčena i nepri-**

strana povijest Vatikanskog sabora.“ (Oberški str. 24.)

Daklem, gospodine Felicinoviću, kažite nam: je li Strossmayer govorio protiv „nepogrešivosti pape“?

Kao što nam je poznato, nastojanja velikog hrvatskog biskupa Strossmayera sa ostalim hrvat. biskupima, kao i biskupima većine katoličkog svijeta ostala su bezuspješna, jer je Sila bila jača od Istine. Sve njihove molbe da se ovo pitanje (o „nepogrešivosti“) ne uzme na pretresivanje, bile su uzaludne. Svi oni sjajni govori Strossmayera i ostalih prvaka opozicije bili su dočekani strahovitom vikom od strane talijansko-španjolskih biskupa uz poklike: *Lucifer, Luter, proklinjemo ga!* Zato oni ostaviše Rim i „svetog,“ »nepogrešivog,« „vrhovnog poglavara,“ uz pismenu izjavu „kako nebi mogli u svečanoj sjednici glasovati prama svojoj savjesti drukčije, nego sa non placet (ne pristajem).“ (Oberški str. 51).

Ostao sam još dužan, da odgovorim g. F. o Strossmayerovom držanju prama »nepogrešivosti« rim. pape poslije Vatik. sabora.

Poznato je naime svakom, osim g. F., da se Strossmayer dugo poslije proglašenja dogme o »nepogrešivosti« rim. pape, nije htio pokoriti (ni izvana, u duši nikad!) odlukama Vatik. Sabora. To nam najbolje svjedoči i sam g. Dr. Oberški, kad kaže: „Od Austro-ugarskih biskupa opozicionalaca najkasnije se pokorio definiciji Strossmayer.“ (Oberški str. 53). Da je Strossmayer ostao u duši i dalje protivnik apsolutistički proglašene nauke — papinske, a ne Božje — o »svemoći« i »nepogrešivosti« rim. biskupa, svjedoči nam mnogobrojna korespondencija, koju je Strossmayer vodio poslije Vatik. sabora sa prvacima opozicije, kao n. pr. sa prof. Reinkesom, kasnije starokatoličkim biskupom, Döllingerom sveučilišnim prof. crkvene povijesti, prof. Dr. Schulteom, prof. Fridrichom, Lordom Actonom i dr.

Tako u pismu upravljenom prof. Reinkesu, Strossmayer moli istog »da posreduje kod njegovog odgovora bonnskom Komiteu. Da on (Strossmayer) nije još svoje uvjerenje prema Rimu promjenio t. j. da na Vatik. saboru nije bilo one slobode, koja je nužna za pravi koncil, što bi bio kompetentan, da stvori zaključke, koji u savjesti vežu čitav svijet. Već sam saborski poslovnik bio je sasvim apsolutistički čin, što se sasvim protivi duhu kršćanstva i pravom ustroju Crkve. Kod raspravljanja poduzimale se mjere, samo da se osujeti, ne bi li tko raspravu mogao upotrijebiti u tu svrhu, da na njoj razvije svoje mišljenje. Najposlije, kad nije ni to dostajalo, povrijedeno bi ono starodrevno pravilo: *quod semper...* (quod ubique, quod ab omnibus — „što su uvijek, što su svagdje, što su svi kršćani vjerovali, to je pravo katolički“ op. p.) Jednom riječju bila je nužna najsurevija i najodvratnija zloporaba pap. nepogrešivosti, da se uzmogne proglasiti taj dogma.“ (Oberški str. 54 - 55)

Dalje u pismu „moli profesora, da on razjasni njegovo mišljenje o pomenutim odnošajima prema

»bonskim prijateljima,« naime, zašto ne može otvoreno da istupi i da se njima pridruži, već želi „neka za sada još ništa ne razglašuju u javnost. Njegov položaj da je preovisan i nesiguran. On je u opoziciji radi svojih slavenofilskih nastojanja i s bečkom i s peštanskom vladom. I jedna i druga voljele bi, da ga se riješe danas nego sutra, što mora po mogućnosti nastojati da spriječi, ne poradi svog osobnog interesa, već poradi svoga siromašnog i nesretnog naroda. Zato da mu se valja klonuti svega, po čemu bi se moglo činiti, da se ističe.“ (Oberški str. 55).

U pismu prof. Döllingeru 10. VI. 1871. Strossmayer kaže „da je (on) austro-ugarskoj vladi trn u oku, zato da mora šutjeti, da ga sasvim ne ture na stranu. Stoga ne može „barem za sada“ da prihvati ponude.“ (Oberški str. 56.)

U pismu biskupu Dupanloupu 23. I. 1871. Strossmayer kaže kako Rimski kurija kani prisiliti biskupe na popuštanje i pokornost. Zato da mu ne daje Rim odgovora radi važnih poslova i da mu kanonik (Nikola Voršak) javlja „da uopće neće dobiti nikakvog riješenja, dok se ne pokori dekretima sabora.“ Tako osim njegovog kanonika i stari mu prijatelj Theiner kaže isto. „Obojica ga savjetuju, neka se barem izvana pokori.... jer da je on (Strossmayer) još svome narodu potrebit.“ Pona- vljajući svoje mišljenje o koncilu završava pismo ovim riječima:

„Ne mogu nikako da priznam zakonitost vatik. sabora, niti dopustiti valjanost njegovih zaključaka. Namjera rimske kurije, da prisili biskupe na pokornost... jest zloporaba, što doista zaslužuje ime tiranije.“ (Oberški str. 56-57)

Gornje riječi velikog hrv. biskupa Strossmayera, jasno govore, da je on i poslije Vatik. konc. ostao dosljedan svom kršćanskom, starom katoličkom uvjerenju, a to je: da nova nauka o „vrhovnom poglavarstvu“ i »nepogrešivosti« rim. biskupa (pape), nije nikakva Božja nauka, nego ljudska, papinska, nauka, koja se protivi sv. Pismu i apostolskoj predaji i koju on ne može nikad da svijesno u duši prihvatiti, a koje će uvjerenje ispovijedati i pred sudom Božjim.

Zašto Strossmayer nije i poslije Vatik. sabora otvoreno istupio, rekli smo tokom izlaganja, a potvrdili smo samim riječima velikog biskupa. Tu su, kako smo vidjeli, bile po srijedi intrige Beča i Pešte, koje bi na štetu siromašnog i nesretnog hrv. naroda triumfovale, da je Strossmayer drukčije postupio. Između dva zla, birao je manje. Ko i malo bolje pozna kulturno-politički rad biskupa Strossmayera, doći će do gornjeg zaključka.

Prije završetka, moram još da se osvrnem na neke „jake“ argumente g. F.. G. F. naime citira jedno Strossmayerovo pismo, koje da je on 3. IX. 1900 pisao svećeniku Zičkaru. Ovo pismo služi g. F. kao „najjači“ — a to je uostalom i jedini, kojeg je on iznio - „argumenat“, kojim hoće da prikaže Strossma-

yera kao najvjernijeg sina rim. pape i rim. Crkve. Mi tom pismu, kao pismu ne poričemo, dapače ni potpis Strossmayerov na njemu. Čak tvrdimo, da je u starijim godinama biskupa Strossmayera. izašlo još i drugih pisama i poslanica sa potpisom Strossmayerovim. A sva ta pisma i sve te poslanice su u duhu rimsko-latinskog nepogrešivog papizma. Duboko poštujući sjenu našeg velikana nećemo se o tomu za sada upuštati u diskusiju, kraj sve one korespondencije biskupove sa stranim učenjacima i to onda, dok je bio u naponu duševne i tjelesne snage. Kao odgovor na to, postavili bi uredniku »Katolika« g. Felicinoviću jedno pitanje i to: neka nam protumači provenienciju riječi „furtim“ i kako je nastalo ime „furtimaš.“ Ako nam g. F. ovo ne protumači, potrudit ćemo se mi sami da mu i na ovo dademo jedno razjašnjenje, kako bi se najbolje osvijetlio postanak svih tih pisama i poslanica izašlih u poznijim godinama života Strossmayerovog, a koja su pisma i poslanice u očitoj kontradikciji sa cijelim radom biskupa Strossmayera, dok je bio u naponu svoje duševne i tjelesne snage.

G. F. uzima kao »argumenat« da brani karakter Strossmayerov u njegovu odnošaju sa Rimom, riječi koje je on kazao u bok Franji Josipu I.: „Moja je savjest čista.“ G. F. konfundira činjenice i ne zna točno kojom je to zgodom Strossmayer rekao. Ako ne zna, uputit ćemo ga mi. Strossmayer je to rekao, kad je bio prikoren od cara radi telegramske čestitke, koju je Strossmayer poslao ruskom bratskom Narodu u Kijev prigodom proslave hiljadugodišnjice pokrštenja Rusa. Karakter se Strossmayerov ni za dlaku nije promjenio, za to što je on po uzoru Kristovu ljubio svoj narod i to činjenicama dokazao i za tu ljubav spram svog naroda zatonuo, kako sam kaže, glas svojeg osvjedochenja »pro foro externo,« samo da svom, kako smo već spomenuli, bijednom i od Pešte i od Beča ugnjetavanom narodu pomogne. Ne dakle, g. Felicinoviću, »radi biskupske stolice,« kako Vi tendenciozno navadate, jer on sam kaže, kao što smo vidjeli: „**ne poradi svog osobnog**

interesa,« nego radi siromašnog svog naroda, kojeg je on istinskom ljubavi ljubio do zadnjega daha.

Još jedno pitanje g. Felicinoviću: »Kad on i ostali branioci »svemoći« i »nepogrešivosti« rim. pape uporno tvrde, da sve ono što mi starokatolici o Strossmayeru iznašamo, da je to puki »falsifikat« (ma da o ovim izvorima, koje sam ja iznio, ne može to da kaže, jer su eminentno rimokatolički), zašto se ta gospoda ne potrudite, pak ne privole »sv. Oca« da jednom objelodani **originalne** govore Strossmayera, koji su svi stenografirani i nalaze se u arhivi Vatikana. Nebi li nas tako jednom za uvijek »raskrinkali.« Ali ne! Znađu dobro oni, da ti govori još teže pogađaju »svetog«, »nepogrešivog« »gospodara« i njegove »budne stražare.« Zato tajni arhiv »svemoćnog« i nepogrešivog »gospodara«, ostaće i dalje nepristupačan i zavijen plaštem tajinstvenosti, za sve one: **koji vole, koji traže i koji brane Istinu.** Znamo da je jezuiti Granderath-u dozvoljen bio uvid u tajne spise Vatik. sabora. A čim je jezuita znamo koliko je istina daleko od njega. Isto kao od našeg Felicinovića!

Završujući, ostavljam neka javnost donese svoj sud: »*ko se krije iza slavnog imena biskupa Strossmayera, da vještije pokrije svoje nedolično djelo i ko se »baca blatom na pokojnike«; ko su ti »povjesni falsifikatori« i »ljudi tamne prošlosti«?*

A međutim mi ćemo i u buduće, kao i do sada, i to s punim pravom, našeg velikog hrvatskog biskupa Josipa Jurja Strossmayera smatrati - uza sav bijes »Rimljana« — jednim od ponajboljih preteča naše narodne Hrvatske Starokatoličke Crkve i zato Njemu: velikom ideologu jugoslavenske misli, najvećem narodnom prosvjetitelju, meceni i apostolu našeg nacionalnog i vjerskog jedinstva; poborniku za pravu, nepatvorenu staru kršćansku i katoličku nauku, čiji su snovi dobrim dijelom ostvareni danas u našoj slobodnoj, moćnoj i ujedinjenoj Jugoslaviji — kličemo jednoglasno: **Slava!**

—b—ć.

RASPUST KATOLIČKOG CENTRUMA U ITALIJI

Na posljednoj sjednici upravnog odbora katoličkog Centruma u Italiji zaključeno je, da se ova političko-vjerska organizacija raspusti, i da se svi njezini članovi upišu u fašističku stranku.

Ovo je najbolji dokaz, da u Italiji nema više nikakove razlike između vjerskih i političkih stranaka. Dapače kod njih postoji samo jedna stranka, a u službi te fašističke stranke stoji vjera i politika. Mussolini je vrhovni vođa i diktator čitavog javnog života u Italiji, on je zapravo cezaro-papa. Preko rimske kurije on upravlja i ravna rimokatoličkom crkvom. To i jest glavni razlog radi kojeg je došla rimska crkva u sukob sa Engleskom radi Malte, sa Francuskom radi Tunisa i Algira, a sa Jugoslavijom ne može još da da sklopi konkordat, jer zahtjeva ono što nijedna

suverena država ne može da joj dopusti.

Stoga razloga imao je potpuno pravo Stjepan Radić, kad je opominjao naš narod, da se čuva rimskog klerikalizma i pučke stranke, jer, »da im je glava u Rimu«; a u svom pismu N. Pašiću dneva 22. IV. 1925. između ostaloga Radić piše i slijedeće: »Znate, ja mišlim, da nema potpunog narodnog ujedinjena bez vjerskog, zato si je svaki veliki narod stvorio svoju crkvu. Za to i mi, koji hoćemo da izgradimo ili barem stvorimo preduvjete za potpuno duhovno narodno jedinstvo, moramo stvoriti jednu svoju crkvu.« Te spasonosne opomene dobro shvaćaju i razumiju talijanski katolici, ali na žalost ne shvaćaju ih naši rimo-katolici.

N. Petrić.

Gospodinu

Dr. Stjepanu Bakšiću

uredniku „Kat. Lista“

ZAGREB.

Na str. 37 Vaše knjižice „Crkva i Država“ — povodom povjesnih falzifikata starokatolika Stjepana Zagorca, Vi ste, gospodine doktore, napisali i ove riječi:

„Historijska je činjenica, da je baš katoličko svećenstvo, koje će sigurno prema Baniću biti svrstano u njegov »katolički front«, bilo od početka doseljavanja Hrvata na Jadran najjača poluga naše narodne misli i našeg narodnog života protiv romanske misli. To svećenstvo uz potporu žilavosti i otporne snage Hrvata u tradicijama kralja Tomislava i Grgura Ninskoga postavilo je na Jadranu nesavladivu obranu..... **Ta ista historija se i danas odigrava pred našim očima, ali o tome je teško govoriti u javnosti**“.

Gospodine doktore! Čast Grguru Ninskom, narodnom svećenstvu, a posebice našim popovima glagoljašima. Da li je pak danas katoličko (!) svećenstvo najjača poluga naše narodne misli i našeg narodnog života, upozorit ćemo g. Bakšića na događaje od 11. maja ov. g., koji su nam još u svježoj uspomeni. Tog dana je to isto Vaše katoličko (!) svećenstvo sa svojim podmlatkom (klericima) klicalo u Šibeniku: „Živio Rim“ i „Živila Italija!“

Molimo Vas stoga, gospodine doktore, da nam izvolite objasniti, da li se ta „nesavladiva obrana od romanske misli“ sastoji i u gornjim poklicima.

U tom očeuku, jer je opširnije zbilja teško u javnosti o tome govoriti, ostajemo:

Stari Katolici Jadrana.

ZORA RUDI...

Hrvatskom Pjevačkom Društvu „PONIKVE“
u Stenjevcu

himna

Od Petra Stj. Jakovljevića — Ljubušaka.

*Dok se magla po obzorju širi,
da nam zastre vid —
i dok srca stišću se u grudi
kad se oštri brid — — —
našom dušom prostiru se miri,
na patnjama čeliče se grudi,
— Zora našoj budućnosti rudi,
mi stojimo kao gorska hrid.*

*U svojoj smo kući, na svom pragu
kao stanac kâm,
na prošlosti stare slave, svijesti
užijemo plam ;
prkosimo moćnom svakom vragu,
proti zloćam podižemo pjesti
i živimo u svojoj povijesti,
ne poznamo straha, niti čâm.*

*Svi su pali koji su naš trli —
kô časovit bijes ;
mi seljaci mi smo svedier ljudi
vrazim groma trijes ;
Zrinjski, Gubec nam su neumrli,
sve im žrtve u naših su grudi,
— Hrvat jak je da mu Zora rudi,
da se slavi naša moćna ves.....*

Naše vijesti.

Iz uredništva. Radi preobilnog materijala izostavili smo članke: »Novo krivovjerstvo i bezvjerstvo,« »Tko je papa« i »Naklapanja« »Katolika,« kao i mnoge vijesti, pak ćemo iste donijeti u narednom broju.

Proslava Vidovdana u Šibeniku. U proslavu Vidovdana 28. pr. mj. održan je na Poljani Kralja Petra I. svečani „Pomen“ u čast palim Kosovskim junacima, kao i ostalim junacima, koji su poginuli u minulim ratovima za naše oslobođenje i ujedinjenje. Pomen je obavio i starokatolički svećenik g. Vjek. Kružičević. Iza toga u 10 i po sati u prisustvu predstavnika državnih, gradjanskih i vojnih vlasti održane su pomen-zadušnice u ovdašnjoj starokat. bogomolji, koje je služio g. prof. Marko Sinovčić. Bogomolja je bila dupkom puna naših vjernika i prijatelja. Na koncu je g. prof. Sinovčić održao prigodno slovo o značenju Vidovdana u istoriji našeg naroda. Proslava Vidovdana obavljena je i u našoj župi u Krapnju i Splitu.

Blagdan sv. Ćirila i Metoda u Šibeniku.

Ove je godine u Šibeniku svečano proslavljen blagdan naših svetih narodnih apostola Ćirila i Metoda. Svečanu sv. Misu služio je g. prof. Marko Sinovčić, i preko iste držao propovjed o radu svete braće, napose o njihovoj zaslugi u očuvanju narodnog jezika u bogoslužju.

Lična vijest. U ponedjeljak 28. proš. mj. napustio je naš grad g. prof. Marko Sinovčić, svećenik H. S. C. i član Sinodalnog Vijeća. Kroz posljednja dva i po mjeseca g. prof. Sinovčić u više navrata vršio je u našem gradu svećeničku službu, pak je savjesnim vršenjem svoje dužnosti i prirodnom susretljivošću ostavio u Šibeniku lijepu uspomenu. Bilo za vrijeme propovjedi, bilo na večernjim predavanjima, kao i na svim konferencijama i sastancima u Šibeniku i svim okolnim mjestima, ljubezan prema svima, darovit govornik, osvajao je simpatije svih naših vjernika, prijatelja i cijelog građanstva. Polazeći na svoju novu dužnost u Zagreb, mi mu od sveg srca želimo najbolji uspjeh.

Musolini i narodne crkve. Jednom je bečki klerikalni organ „Schönere Zukunft,“ između ostalih „zgodnih izraza rijetkoga muža,“ donio i ovu izjavu gosp. Mussolini-a:

„Ja sam sasvim protivan svakoj protupapskoj agitaciji. Jedino sveopća ideja je ona, koja blista iz Vatikana. Ja sam vrlo uzrujan, kada čitam da se osnivaju narodne crkve, jer tada milijoni i milijoni ljudi ne upiru više svoj pogled na Italiju, na naš Rim.“

Felicinović i narodne crkve. G. Felicinović u svom listu „Katolik“ br. 3. od 29 pr. mj. u članku „Rimokatolička Crkva“ između ostalog kaže i ovo:

„Ne može da bude nego jedna prava crkva, i to ona, kojoj je na čelu sv. Otac Papa, a ta crkva ne može da bude nacionalna, to jest crkva jednoga naroda, nego općenita, katolička, za sve narode.“

To je naime ona stara svakom poznata teorija o „pravoj,“ „svetoj“ i „jedino spasavajućoj“ rimskokatoličkoj Crkvi. A sve ostale? Daklem po „učenom“ izlaganju g. Felicinovića, sve ostale Crkve su same „sekte,“ kako se je prošlih dana o Starokatoličkoj Crkvi izvolio izjasniti g. Dr. Mileta, šibenički rimski biskup. Po tom slijedi, da su i svi pravoslavni, svi evangelici, svi anglikanci, svi protestanti, svi starokatolici, daklem oko četiri stotine miliona kršćana sve sami heretici, apostate, krivovjerci, skizmatici, raskolnici, otpadnici i t. d. A zašto sve to? Samo zato, što se ovih četiri stotine miliona kršćana ne klanja „sve-moćnom“ i „nepogrešivom“ »Svetom Ocu« rim. papi i jer neće da zamjene Isusa Krista sa rimskim talijanskim biskupom!

E moj tiću, tiću, Felicinoviću!

Kako g. F. brka pojmove i pada u očito protuslovlje vidićemo u dojučem broju.

Starokatolička župa Grgura Ninskog u Splitu, dobro napreduje i broj vjernika dnevno se povećaje. Župska Organizacija već je provedena, a predsjednikom je izabran čestiti kapetan Ivo Vušković. Svake nedjelje i blagdana u 10 sati vrši se redovita služba božja u župskoj bogomolji, koja se nalazi u Bihačkoj ulici br. 8. Za crkvene potrebe vjernici dobrovoljno doprinášaju svoj mjesečni doprinos od Din. 10.— Neki vjernici videći da su iz početka potrebe crkve velike, darovaše veće svote, između kojih spominjemo slijedeće:

Petar Petrić trgovac u Pragu Din. 1000.— Radoslav Petrić trgovac u Trstu Din. 1000.— Mate Nazor podpredsjednik župnog Vijeća Din. 400.— Dr. Ilija Abjanić liječnik u Imotskom Din. 520.— Niko Kurir ljekarnik u Imotskom Din. 100.— Antun Jelić povjerenik HSC u Dubrovniku D. 100.— Marin Kurtela iz Dubrovnika-Lapada D. 100. Zvonimir Kučić pomorski strojar Din. 100.—

Svima ovima od srca zahvaljujemo želeći, da se i drugi ugledaju u njihov primjer.

Župsko Vijeće.

I Albanija se budi.....

Katedrala u Skadru neće biti talijanska.

Katolici u Skadru počeli su još prije rata akciju za izgradnju velike katedrale. Plan je bio vrlo veliki i zato je trebalo mnogo sredstava. Katolička općina u Skadru obratila se je u želji da dovrši gradnju, talijanskom konzulu i umolila ga za pomoć. Konzulat je dao za tu svrhu 500 napoleondora ili 50 hiljada franc. franaka u zlatu. Ali, ubrzo se pokazalo da ni ta suma nije dovoljna i općina se je obratila još jednom konzulatu, koji je molbu primio vrlo ljubazno, ali odmah postavio slijedeće uslove:

1). Na vidnom mjestu na fasadi katedrale mora se postaviti mramorna ploča sa natpisom, koji će vada podsjećati da je zgrada podignuta blagodareći talijanskim prilozima;

2). U unutrašnjosti zgrade mora se postaviti na vidnom mjestu bista Mussolinija;

3). Katedralu mora posvetiti jedan talijanski prelat.

Pređ ovakvim nezgodnim pretenzijama, albanski delegati povukli su svoju molbu. Oni su odmah uputili apel katolicima cijele Albanije da se skupi suma od 500 napoleondora i povrati natrag talijanskom konzulatu. Prilozi su počeli stizavati u velikom broju i katedrala će uskoro biti dovršena zahvaljujući žrtvama albanskih nacionalista, koji žele da se otmu italijanskog gospodstva, koje je svaki dan teže i ne-nosnije.

Dao Bog, da Albanija još bolje progleda! A ovo je još jedan dobar primjer, kako fašizam i Crkva u Italiji idu zajedničkom cilju....!

KNJIGE I LISTOVI.

„Starokatolik,“ službeno glasilo H. S. C. Izlazi mjesečno u Zagrebu, Gundulićeva ul. 49. Godišnja pretplata Din 24.—

„Starokatolički Glasnik,“ izdaje Gustav Čerček, biskup. deleg. H. S. C. za Vojvodinu. Izlazi povremeno u Novom Sadu, Pavla Simića 7. Pojedini broj Din. 1.—

„Nova Zora,“ glasilo za starokatoličke i opće narodne interese. Izlazi mjesečno u Šibeniku, Ribarski put 680/II. Godišnja pretplata Din. 24.—

Stjepan Zagorac: *Odnosaj između Države i Crkve*, Sušak 1930. Cijena Din. 4.—

Stjepan Zagorac: *Narodna Crkva kod južnih Slovena*, Sušak 1926. Cijena Din. 3.—

Stjepan Zagorac: *Narodna Crkva i katolicizam* Zagreb 1925. Cijena Din. 2.—

Stjepan Zagorac: *Gdje je Istina?* I. i II. dio, Sarajevo 1927. Cijena Din. 6.—

Stjepan Zagorac: *Starokatolička Crkva*, Zagreb 1925. Cijena Din. 10.—

Stjepan Zagorac: *O postanku papinstva*, Zagreb 1927. Cijena Din. 4.—

ŠIRIMO STAROKATOLIČKU ŠTAMPU!

Svečanost Župe H.S.C. u Sarajevu. — Proslava slavenskih apostola sv. Ćirila i Metoda. 6. srpnja proslavila je Hrv. starokatolička župa u Sarajevu na vrlo svečan način dan slavenskih apostola Sv. Ćirila i Metoda. Proslavi prisustvovao je iz Zagreba g. biskup Marko Kalogjera sa brojnom pratnjom, koji je prigodom svečane službe Božje održao svečano slovo o značenju proslave velikih slavenskih apostola, koji su i Hrvate potakli, da cijene i štiju svoj

narodni jezik u službi Božjoj u svojoj slobodnoj narodnoj crkvi. Ovom je prigodom g. biskup podijelio i sakrament Sv. Potvrde potvrđenicima hrv. starokat. župe u Sarajevu. Službi Božjoj i svetom obredu prisustvovalo je mnoštvo građanstva, predstavnici vlasti kao i najvidjenije ličnosti sarajevskog građanstva. Banket i program proslave održan je uz oduševljene govore Nj. Vel. kralju i domovini kao i prcvatu starokatoličke crkve.

GRUBIŠIĆ & COMP.

ŠIBENIK

Špediterska poslovnica i pomorska agencija.

Telefon 43 i 24.

Brzjavni : Cianamid.

ŠIME ANTIĆ

ŠIBENIK

Trgovina
manufakturnom robom.
Veliki izbor šifona, zefira,
trikotaže i t. d.
Cijene vrlo umjerene.
Posluga brza, tačna i solidna.

Ante Frua

ŠIBENIK

Ulica Kralja Tomislava.

Skladište

D.M.C. i Trident
konca.

Širite „NOVU ZORU“

Posjetnice i zahvalnice 50 komada Din 20.—
na dalje kod tiskare E. Vitaliani i Sin.

50 komada Osmrtnica dobivajuse kod tiskare
E. Vitaliani i Sin za Din. 40.— pa na dalje.

BOŽANSTVENA KOMEDIJA - PAKAO
sa 76 ilustracija slavnoga Dorè-a, 364 strane formata
35/27 cnt. Preveo prof. Stj. Buzolić. - Uvezano u zlatu
Komad Din. 100. Kod naručbe od 5 kom. 25% popusta.
Naručuje se kod: **Tiskare E. Vitaliani i Sin, Šibenik**

Brodogradilište „ISTOK“

Jakov Torić - ŠIBENIK

Izrađuje i popravlja sve
vrsti brodova, kutera,
motornih čamaca i t.d.